

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

X. De Substitutione Indirecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

qualiter non conveniret, eam non alias substitutiones comprehensuram, quam quæ conveniunt utrique; ac proinde in Reciproca substitutione, filio impuberi & puberi facta, duas duntaxat vulgares, non etiam Pupillarem contineri; ne eorum impar sit conditio; cum, si impuberi & puberi simul facta substitutio etiam Pupillarem contineret, sibi mutuo substitutorum alter ex duplici, alter ex una duntaxat: pubes impuberi ante aditam hereditatem ex Vulgari, & post eius aditionem ex Pupillari: impubes autem puberi ex sola Vulgari substitutione succedere posset: quod iniquum & alienum videbatur à mente testatoris, *cit.* Haunold. n. 164.

198. Compendiosa substitutio dicitur, quæ verborum generalitate plures substitutiones quoad plura, v.g. impubertatis, pubertatis, sanitatis &c. tempora complectitur: sicut fit, cum testator ultimam suam voluntate ait, *Titius filius meus heres esto, & quodcumque deceaserit, Caius heres esto: vel, In stiruo heredem Titium filium meum, & quodcumque mortuus fuerit, ei substituo Caium.* Quæ substitutio, si Titius, quod hereditatem non adierit, heres non fit, Vulgarem: si aditam hereditate ante pubertatem deceaserit, Pupillarem: si post pubertatem furiosus aut amens deceaserit, Exemplarem: & aliquando, si sanam mentem deceaserit, Fideicommissariam substitutionem complectitur; ut substitutus pro temporum & ætatum varietate ex ea variè admittatur, Gomez Tom. 1. cap. 7. n. 2. & *cit.* Haunold. n. 171.

Differt compendiosa ab aliis substitutionum speciebus, ut Reciproca: ab ista verò; quod ad Reciprocam plures & saltem duæ exigantur: ad Compendiosam sufficiat una persona substituta, Haunold. l. *cit.*

ARTICULUS X.

De Hæredis Substitutione Indirecta.

SUMMARIUM.

199. Hujus Substitutionis definitio.
 200. Fideicommissi origo, confirmatioque.
 201. Et diviso in Universale & Particulare.
 202. Fideicommissum relinqui ab omnibus.
 203. Et omnibus testamentis saltem habentibus, potest.
 204. Eò omnes, quibus iudicium depositi aliquid est obventurum.
 205. Verbis, scripto, nudo coram quibusque testibus gravari possunt.
 206. Eò gravati Trebellianicam debent.
 207. Non etiam Fideicommissariam substitutione gravatus.
 208. Vel Fiduciarius hereditatem repudians aut adire coactus.
 209. Pater filium gravasse presumitur sub conditione, si sine liberis deceaserit.
 210. Sub qua gravatus, si Monachus fiat, substitutus excluditur à Monasterio.
 211. Si hoc capax sit hereditaria successione.
 212. Idque secundum aliquos, quod Monasterium sit locus Filii.
 213. Secundum alios ex præsumpta voluntate desumpti.
 214. Eò de re sensus Auctoris.
 215. Substitutus etiam excluditur, si institutus Clericus fiat.
 216. Variis casibus substitutus Monasterium excluditur.

217. *Substitutus non excluditur perpetuo, si ei restitutio post mortem fieri simpliciter jubeatur.*
 218. *Liberi restitutione gravati Trebellianicam simul & Legitimam deducunt.*
 219. *De Jure saltem Canonico:*
 220. *A quo hac in re Leges recipiunt interpretationem.*
 221. *Non refert, an Legitima sit triens vel semis.*
 222. *Variis casibus Trebellianica deducioni locum non est.*

stricta, itaque firmata sunt; ut personis tantum institutionis & legati capacibus restituenda alterius hæredis instituti fidei committi: & iste ad relictorum restitutionem Prætoriam auctoritate compelli posset, §. 1. *Et. Instit. de Fideicommiss. hæred.* Unde is, qui hæreditatis ejusve partis restitutione gravatur, hæres Fiduciarius, l. *Seius 46. §. 1. Postulare 67. in fine ff. ad SC. Trebell.* is autem, cui restitutio facienda est, Fideicommissarius Universalis, §. *Sed quia stipulationes 8. Instit. de Fideicom. hæred.* ipsa demum hæreditas, quæ ab illo huic restitui juberetur, Fideicommissaria seu Fideicommissum Universale, *Instit. §. C. eadem Rubricâ* nuncupatur.

Dico, *Universale*; quia non hoc duntaxat, sed Particulare quoque Fideicommissum introductum moribus, & Legali auctoritate stabilitum est; cum institutus non solum; ut hæreditatem ejusve partem: sed etiam; ut rem aliquam singularem, vg. fundum, torquem, certam pecuniæ summam alteri restituat, rogari & gravari possit, *pr. Instit. de Singul. reb. per fid. relit.* secundum Regulam, quæ ultimæ voluntati cuique subest, *Ut quisque rei suæ legasset, ita jus esto*; quod suæ rei moderator & arbiter quisque sit, l. *In re mandata 21. C. Mandati.* Cujusmodi Fideicommissa Particularia, quia novò ac modernò Jure legatis coæquata sunt, eorumque naturam & conditiones in plerisque sequuntur, l. 1. *ff. de Legat. 1. iis Art. 7.* jam declaratis, *presenti* eorum, quæ Universali propria, aut utrique Fideicommissio communia sunt, explicationem prosequi lubet.

Fideicommissa relinquendi jus competit omnibus, qui jus habent testandi, l. *Sciendum 2. ff. de Legat. 1.* licet, quando ea relinquunt, actu non testentur; cum ab

219. **I**ndirecta seu Fideicommissaria Substitutio est, quæ hæres testamentò institutus, vel ab intestato veniens à defuncto gravatur; ut hæreditatem totam vel ejus quotam, hoc est, mediam, tertiam vel aliam similem partem alteri restituat: ut eam ad aliorum DD. mentem definiunt Molina *Tract. 2. de I. & I. disp. 182. n. 12.* & Haunold. *Tract. 2. de I. & I. Tract. 7. n. 125.* præcipua enim istius à Directis Substitutionibus differentia est; quòd directè substitutus hæreditatem sua manu ab ipso testatore; non, ut substitutus indirectè, alienò ministerio, sive ab alio tanquam hærede gravato sibi restituendam accipiat.

220. **O**riginem hæc Substitutio ducit ab usu quorundam, bona sua ad eos, qui testamentò hæredes institui, ex eoque legata capere Jure non poterant, vg. ad coelibes, orbos & similes transmittentium per manus alicujus institutionis capæ: quem à se institutum rogabant, ejusque fidei committebant; ut hæreditatem ejusve partem vel rem etiam singularem alteri, cui volebant, restitueret. Quò modo relicta cum solâ rogatorum seu gravatorum fidei niterentur: & hæc in perfidiam versâ, quandoque retinerentur, demum ab Augusto Juris vinculo con-

cum ab intestato quoque Fideicommissa relinqui valeant: at non nisi ab eo, qui testari Jure non prohibetur, §. *Præterea* 10. *Instit.* l. *Eam quam* 14. §. 1. *Ex testamento* 29. C. de Fideicommissis.

203. Relinqui etiam Fideicommissa hodie possunt non, ut veteri usu ac Jure, quibusvis: sed capacibus directe institutionis, & quibuscumque Jure communi testamentifacitio est, §. *Legari* 24. *Instit.* junctâ l. 1. ff. de *Legat.* 1. adeo; ut incapaci palam relictum habeatur pro non scripto, & hæres præstare non teneatur, l. *Ult. in fine* ff. De *his quibus ut indignis* §. 1. C. *Hæred. instit.* tacite autem, ex fidei secretò interposita, relictum sicut vindicet, l. 1. C. de *Delatorib.* Quod ita statuendi ratio fuit; ne lex, aliquos hæreditariæ institutionis incapaces reddens, Fideicommissorum beneficiò facile eluderetur, Perez in C. de Fideicommissis. n. 3. Zoëtus in ff. ad SC. *Trebell.* n. 2. §. 3. & Haunold. cit. tract. 7. n. 129.

204. Fideicommissò onerari, sive ad hæreditatem ejusve partem, vel unam aut plures res particulares alteri restituendas obligari possunt omnes, ad quos aliquid judicis defuncti relinquentis aut non adimittis est perventurum: sive ii Testamentarii, l. *Cum acutissimi* 3. C. de Fideicommissis. sive Legitimi hæredes sint, §. *Præterea* cit. quia etiam his defunctus, quòd, cum posset, non ademerit, dedisse videtur, l. 1. §. 6. ff. de *Legat.* 3. sive Legatarii, pr. *Instit.* de *Sing. reb. per fid. relict.* sive mortis causâ Donatarii sint, l. *Cum Pater* 77. §. 1. ff. de *Legat.* 2. Quin ipse etiam Fideicommissarius; ut, ex fideicommissò ab hærede Fiduciario accepta, rursus alii restituat, rogari & gravari potest, §. *Eum quoque* 11. *Instit.* de Fideicommissis. *hæred.* sicut hodie contingit in Fideicommissò perpetuo Familix; vi cuius senior de Familia ex fi-

deicommissò accepta bene conservari, & post mortem suam alteri de familia seniori futuro restituendi onere gravatur, Harprecht in §. cit. n. 1. & ibi *Mantius* n. 2. §. 3. Quare Fideicommissò onerari is duntaxat non potest, qui neque Hæreditatem, neque Legatum, neque Fideicommissum, neque mortis causâ Donationem à defuncto est accepturus, l. *Ab eo* 9. C. de Fideicommissis. sicut *Julius*, qui præteritus fuit in testamento patris; hic enim, quasi injuriâ à patre affectus, Fideicommissum præstare non cogitur, quantumvis hæreditatem præteritam aliâ via v.g. rescisò testamenti, hereditate consecutus, l. *Quidam* 31. C. de Fideicommissis. cit. Perez n. 4. & Haunold. n. 134.

Porro fideicommissa, licet olim per verba Precaria seu Precatoria, *Peto, Rogo, Fidei commissum* & similia: hodie tamen, scrupulosâ verborum conceptione sublatâ, per qualiacunque, quibus testatoris Fideicommissò gravantis voluntas sufficienter declaratur, l. *Omne verbum* 2. C. *Communia de Legat.* uti & per scripturam, libellum, epistolam, imò & notum, fideicommissi voluntatem testis exprimentem, relinqui possunt, l. *Et in epistola* 22. C. de Fideicommissis. l. *Natu* 21. pr. ff. de *Legat.* 3. Adhibendi tamen sunt quinque Testes, §. *fin. Institut. de Fideicommissis* §. 1. §. *fin. C. de Co-dicillis*: Nisi quis præterens rogetur; sed enim casu, licet pauciores vel omnino nulli testes sint, Fideicommissariò jurandum deferente, is, qui rogatus est, suæ fidei nihil commissum, jurare recuset, §. *fin. Institut.* §. 1. *fin. C. de Fideicommissis*. cit. Perez n. 7. Zoëlius n. 4. & Haunold. n. 131.

Hæres fideicommissò gravatus & hæreditatem alteri restituere rogatus, licet

ex Lege Falcidia quartam de Legatis & Fideicommissis Particularibus, si iis ultra dodrantem gravatus esset: sic etiam ex Fideicommissio Universalis detrahere & sibi retinere potest quartam partem sive totius hereditatis, sive ejus partis, in qua est institutus: quæ ab ejus nominis Scto Trebellianica vocatur, §. Sed quia 5. C. de Fideicommissis hered. ne hæres, eo gravatus, ob nullum vel exiguum lucrum detrectet adire hereditatem: & sic, fideicommissio extincta, defunctum faciat intestatum, l. 1. §. 2. & 3. ff. ad S. C. Trebell. Cujus quartæ ratione sustinere debet onera & actiones, quæ cum proportione inter ipsum & Fideicommissarium dividuntur, Zæsius l. cit. n. 207. 28. Casu tamen, quò Fideicommissarius etiam per Fiduciarii manus acceptam hereditatem, ejusve partem, aut rem aliquam singularem, tertio ut restituat, rogatur & gravatur, non duæ quartæ, una ab hærede fiduciario, altera à fideicommissario: sed una duntaxat à solo fiduciario detrahitur; quòd in fideicommissario cesset causa deductionis: & ut deductioni locus sit, oporteat eum, qui vult detrahere, gravatum esse, tanquam hæredem, & quidem directum, l. Mulier 22. ff. ad S. C. Trebell. Quin etiam, si hæres sine ulla deductione fideicommissum restituat, quarta detrahi à fideicommissario non potest: nisi illum deductionis omissione in hunc liberalitatem exercere, eamque donare voluisse, appareat, l. 1. §. 18. & 19. ff. ad S. C. Trebell. Mynsinger in §. Eum quoque cit. n. 8. ubi Harprecht n. 3. Manzius n. 5. & Haunold, l. cit. n. 405.

Si quando hæres Fiduciarius sponte totam hereditatem, quartam non retentam Fideicommissario restituat, omnes actiones hereditariæ huic & adversus eum competunt: ille verò ab omnibus oneri-

bus ipsò Jure est liber, §. Sed quia 7. V. Si verò, Instit. de Fideicommissis hered. Si hereditatem; quòd eam sibi suspectam & damnosam fore putet, Fiduciarius adire omnino recuset, petente Fideicommissario eam cogitur adire, & huic, quartam non deductam, restituere; eam tamen conditione, ut omnes actiones ad Fideicommissarium, & contra eum transferantur, nullò neque damnò neque lucrò apud hæredem Fiduciarium remanente, §. cit. V. Sed etiam l. Quia poterat 4. ff. ad S. C. Trebell. Harprecht in §. cit. n. 6. & ibi Manzius n. 12. Nequetamen hoc casu, ut recusatæ hereditatis rationem reddat, compelli potest; cum varia hominum judicia sint ac voluntates: & quidam damna, alii negotia timeant aut vexationem, Bruneman in l. Poterat cit. n. 1.

Si pater fideicommissò universalis 209. gravet hæredem filium, aut nepotem, aut alium ex descendentibus suis utriusque sexus, eumque, etiam naturalem, hereditatem post mortem alteri extraneo, vg. Titio restituere jubeat, non alter eum ita gravasse præsumitur, quàm sub tacita conditione, Si sine liberis decesserit, l. Cum avus 102. ff. de Condit. & demonst. aded; ut liberis utriusque sexus post (non antè: nisi hoc testator ignoravit, Gomez Lib. 1. var. cap. 5. n. 36.) testamentum factum susceptis, & tempore mortis ipsius gravati vel ipsis vel vel aliis eorum descendentibus adhuc superstitibus, fideicommissum extinguatur, & gravatus hereditatem Titio restituere non teneatur, l. Cum acutissimi 30. C. de Fideicommissis, quæ l. Cum avus cit. relatum Papinianæ responsum ab Imp. confirmatum est & amplificatum. Ratio est; quòd verisimile non sit, testatorem, si de nepotibus cogitasset, filium ad hereditatem extraneo restituendam fuisse gravaturum; itaque successiones alienas propriis antepositurum,

rum. Contra hanc tamen Juris præsumptionem, quia de Jure non est, probationem in contrarium admitti, rectè observant Menoch. *Lib. 4. Presumpt. 89. à n. 23. Barri de Test. & intest. Lib. 17. Tit. 13. à n. 1.* Fachineus *Lib. 4. Controvers. à cap. 58.* & alii, monentes. *Cùm acutissimi cit.* dispositionem procedere in solo patre, filium duntaxat filiãve aut alium ex descendibus suis gravante: & his ab illo substitutum per solos liberos, ex matrimonio verè aut saltem putativè justo procreatos, aut legitimatos & tempore mortis gravati superflites, excludi. Quare, neque, si extraneo gravato legitimi: neque, si gravato filio illegitimi nascantur ab eòve arrogentur: neque, si ab eodem filio ex legitimo thoro procreati ante eum decesserint, substitutus excluditur, *cit. Perez à n. 13. Zælius à n. 11. & Haunold. n. 144.* Unde

210. Dubium oritur, an filius aut etiam extraneus à testatore gravatus; ut, *Si sine liberis decesserit*, hæreditatem alteri, v.g. Titio restituat, hoc facere teneatur, si ingrediatur Religionem capacem hæreditariæ successione. *Capacem*, inquam; quia, si Religio istius incapax sit, illam Titio restituendam extra controversiam est apud omnes: imò hæreditatem restituendam statim post Professionem in hujusmodi Religione, cum Covarruvia *in c. Quia 2. n. 6. & Gutierrez Lib. 1. Q. 2. Canonic. cap. 32. n. 25.* & aliis rectè tradit Sanchez *Lib. 1. Moral. cap. 5. n. 16.* quòd talis Professio ad effectum successione mortali naturali æquiparetur: neque ulla ratio sit, cur ipius fideicommissum pervenire debeat ad hæredes ab intestato.

211. Si verò profiteatur Religionem, bonorum temporalium & hæreditariæ successione capacem, & restituere gravatus sit sub conditione *Si sine liberis decesserit*

expressã, fideicommissum expirare: et si que relicta ipsã filii professione ad Monasterium, substitutò excluso, tranfire favore Religionis constitutum est Jure utroque *Novell. 123. cap. 37. Auth. diffin. gati C. ad S. C. Trebell. & c. In presentia 8. de Probat.* quibus textibus produm Religione favor, omnino percipitur.

Dubium tamen secundò & anceptissimè Resolutionis controversia inter DD. est, an favor iste Juris aliquã fitione, vel potius præsumptione nitatur; nam Glou in *Aurb. cit. casu & ibi Baldus n. 7. Sylvet n. 1. & c. & in c. In presentia cit. Innocentius n. 8. Joan. Andr. n. 27. Francus in c. 1. de Testament. in 6. n. 6. Lessius Lib. 2. de J. & J. cap. 41. n. 84. & alii* Religione ingressu conditionem illam evanescere ac deficere volunt perinde, ac si liberi suscepti fuissent; quòd Monasterium Inris fitione locò filii habeatur *in presentia cit.* ubi patrus, quos filio suo instituto pater substituerat sub conditione, *Si sine liberis decesserit*, illius demotui fideicommissum sibi restitui petentibus ex ratione; quòd conditio illa ipsius morte fuerit impleta; à Monasterio Syndico excipiendò obiectum est, filium inter hæredes non decessisse; quòd Monasterium hæredem reliquerit. Quò loco nomen Hæredis pro filio sumi contendant, cum; quòd exceptio hæc ad patrum agentium intentionem elicendam aliàs sufficiens non fuisset: tum verò; quòd in aliquibus editionibus loco verborum *Sine hærede* verba *Sine liberis* exprimantur, teste Sarmiento *Lib. 3. Sect. 5. Is cui in tempu n. 2.* Cui non leve pondus addit; quòd hæc allegatioe Monasterii Syndicus intentionem sive exceptionem suam plenè fundasse, ipso *in textu* disertè asseratur: & secundum eam lata sententia à Papa fuerit confirmata. Rationem hæc DD. alii frequentiori calculo

calculo rejiciunt, partim; quòd, si *c. cit.* Monasterium locò Filii haberetur, non extraneus duntaxat, sed filius quoque, & causa pia substituta, à Monasterio excluderetur, contra *cap. 37. cit.* partim verò; quòd hujus *cap.* textu ab Imp. non Monasterium locò Filii: sed conditio, *Si sine liberis decesserit*, pro invalida & non scripta in terminis habeatur, ut cum Bartolo in *Auth. cit.* n. 1. Felino in *c. In praesentia cit.* n. 42. Berio in *c. cit.* n. 76. & à n. 477. ostendunt Menoch. *Lib. 4. praesumpt.* 83. à n. 29. Mantica *de Conject. Ulr. voluntat. Lib. 11. cit. 7. n. 6.* Gutierrez *cit. cap. 32. n. 54.* & alii, qui conditionem, *Si sine liberis decesserit*, quatenus Monasterio præjudicium affert, pro non scripta habendam, ajunt; non quidem, tanquam turpem & Jure impossibilem; cum talis revera non sit: sed favore Religionis, & quòd quoties filius eà gravat⁹ Monasteriū ingreditur, substitutio evanescat: & Monasterium ex præsumpta voluntate testatoris præferatur. Quam de testatoris voluntate conjecturam colligunt ex *Auth. & cap. 37. cit.* cum, sicut ex Pietate & Naturali affectione parentum in liberos pater filium restitutione gravans id sub conditione, *Si sine liberis decesserit*, fecisse præsumitur; ut substitutò liberi sint potiores, *l. Cum avus & l. Cum acutissimi cit.* sic ex studio ac favore Religioni debito rationabilis conjectura sit, tam filium quam extraneum, *Si sine liberis decesserit*, restitutionis extraneo faciendæ onere gravatum, ad eam non adstringi casu, quò ingressus est Religionem; ut illius favore conditio, quatenus Monasterio præjudicat, pro non scripta habeatur, *cap. 37. & Auth. cit.* vel, si pro scripta habeatur, plus dictum, quam est scriptum: & filius in eum duntaxat casum gravatus intelligatur, quò decesserit sine liberis & Religionem non fuerit professus: quod

postremum insinuant Gonzalez in *c. In praesentia cit. n. 14. in fine* & Bruneman. in *Auth. cit. n. 4.*

Ex duabus his rationibus prior non rejicienda; quòd *c. In praesentia cit.*, tenori valde consona sit: & argumento, ex filii & causæ Piæ substitutione deprompto, quò passim impetitur, facile occurrat reponendò, Monasterium locò Filii Juris fictione tantum esse, ad extraneos & causas prophanas: non etiam ad causas Piam & testatoris filium substitutum excludendum; quòd de his id ullo Jure non sit expressum: & causæ Piæ ac filii substitutorum favor naturalis & major: Civilis verò duntaxat & minor favor sive Monasterii: minor autem favor respectu majoris odium reputetur, ut *arg. l. Si apud minorem 12. ff. de Minoribus* ait Baldus in *c. cit. n. 10.* & alii apud Fagnanum in *c. cit. n. 28.* Posterior tamen ratio potior videtur; quòd *c. In praesentia cit.* Innocentius III. non condiderit Jus novum: sed solummodo confirmaverit sententiam, à Cardinale pro Monasterio contra patruos substitutos latam, secundum Jus antiquum & Leges Imperiales: quibus Monasterium locò Filii nupsiam: ejus autem & Religionis favore conditio, *Si sine liberis decesserit*, ex præsumpta voluntate testatoris pro non adjecta & scripta aperte habetur *cap. 37. cit.* cujus & *Auth. cit.* intuitu *c. In praesentia cit.* à Monasterii Syndico intentionem, vel potius exceptionem suam plenè fundatam, Cardinalis asseruit, non tam; quòd conditio illa Religionis professione defecerit, quam quòd ea, quatenus Monasterio præjudicat, non attendatur; eaque insuper habità professus Monasterium Jure instituerit & reliquerit hæredem.

Sicut Religionem professus, sic & 215° clericus secularis, Ecclesie ministeriis per sacram Ordinationem perpetuò mancipatus, sub-

tus, substitutum perpetuò excludit; ut bona, in eventum, quò *Sine liberis decesserit*, restituenda substituto, Ecclesiæ suæ relinquere vel in alia pia opera impendere valeat, *cit. cap. 37. ibi, Si monasteria ingrediuntur aut clerici fiant*, Innocentius in *c. In presentia cit. n. 8. ubi Felinus n. 31. Menoch. cit. præsumpt. 83. à n. 65. & Guttierrez cap. 32. cit. n. 32.* idque tam in huiusmodi clerico, quàm in Religioso non solum in externo, sed in interno quoque foro procedit; quia generaliter lex iusta in præsumptione fundata in utroque foro observanda est, donec de veritate præsumptioni illi contraria constet, *cit. Menoch. præsumpt. 85. à n. 59. Guttierrez n. 4. & Sanchez cit. cap. 16. num. 1.*

216. Quantumvis autem hic Religiosæ professionis & Clericatus favor in utroque iure fundatus, & utriusque fori usu approbatus sit, perpetuus tamen non est; cum non paucis casibus, gravatò sine liberis decedente, Ecclesiæ, & Monasterium, etiam hæreditariæ successione capax, à substituto excludatur; veluti.

Primo, si instituto in eventum, quò sine liberis decesserit, substitutus sit filius aut nepos, vel etiam causa Pia, puta pauperes, captivi, Ecclesiæ parochialis, *Felinus in c. In presentia cit. n. 54. ubi Beronius n. 492. & Tiraquell. in l. Si unquam 8. C. de Revoc. donat. V. Libertis n. 91. & Privileg. caus. Pia 95.*

Secundo, si testamento exprimitur aut perspicua indicia sint, à testatore substitutum Monasterio prælatum, v.g. filio unum vel plures de familia substituendò adjiciat, suam voluntatem esse, ut bona in familia perpetuò conserventur; cum enim *Auth. & cap. 37. cit.* substitutus à Monasterio excludatur ex præsumpta voluntate testatoris, hoc illi prælati, si de Religione cogitasset, compertà vo-

luntate testatoris contrariâ, præsumptio & in hac fundata substituti exclusio cessabit, *Ripa in l. Ex factis 17. §. 4. ff. ad leg. Trebell. n. 41. Decius Consil. 239. n. 2. & Covarr. Lib. 1. Var. cap. 19. n. 11.*

Tertio, si hæres gravatus Religionem ingrediatur animò fraudandæ substitutionis: sicut fieri præsumeretur, si hæres ante ingressum substituto minatus fuisset, se ad eum à fideicommissò excludendum Religionem professurum; cum enim fructus sua & dolus nemini patrocinari debent, *l. Hæredibus 13. ff. de Dolo malo & ad divimus 3. de Collat. deteg. illò Religionem ita professò, substitutus à Monasterio non excludetur, Panormit. in c. de presentia cit. n. 46. ubi Felinus n. 51. Beronius n. 500. & Bald. in Auth. Nisrym C. ad SC. cit. n. 24.*

Quarto, si hæres ad ingressum substitutionis & blanditiis Regularium fuisse inductus; sicut enim Monasterium talibus cætera Professus bona non consequitur, *can. Constituit. 16. q. 7. ita etiam non excludit substitutum, Bald. in Auth. Si quis monaster C. de SS. Eccles. n. 13. Sylvester l. Religio 3. n. 11. & Menoch. Lib. 4. præsumpt. 83. n. 87.*

Quinto, si Monasterii ingressus careat effectus; quòd novitius ad seculum reverteretur, mortuus ante professionem, aut hæc invalida sit; quia *Auth. & cap. 37. cit.* verba, ad substituti exclusionem exigentia gravati ingressum in Monasterium, accipienda sunt de ingressu cum effectus; ut eò persona divino servitio perpetuò mancipetur, *l. 1. §. 1. V. Hæc autem verba ff. Quod quisque juri in alt. Bartol. in Auth. Si qua cit. n. 4. Beronius in c. de presentia cit. n. 499. & Menoch. præsumpt. 83.*

Sexto, si Monasterium in profecti bona succedere recuset; illò enim hæc repudiante ad bona à testatore relicta illi

sim admittitur substitutus, fere sicut, si professio edita esset in Religione successione incapaci, Felin. in c. In presentia cit. n. 90. ubi Decius n. 195. & Menoch. l. cit. n. 72.

Septimo, quando conditio, Si sine liberis decesserit, apponitur in contractu oneroso; tunc enim gravato in liberorum deficientium casum substitutus non excluditur eo, qui restitutione gravatus est, Divino servitio in Ecclesia vel Monasterio perpetuo mancipante; quia Jura substitutum excludentia, de eo ultimam voluntate vel contractu gratuito sub conditione, Si sine liberis decesserit, substituto loquuntur, & extensionem non admittunt. Plures & accuratè discussos casus dabunt, Menochius cit. præsumpt. 83. à n. 27. Gutierrez cit. cap. 32. à n. 25. Sanchez cap. 16. cit. à n. 11.

217. Dubium tertio est, an etiam, si hereditatis restitutione post mortem alteri faciendâ absolute, hoc est, non expressâ conditione, Si sine liberis decesserit, gravatus Monasterium ingrediatur, ab isto substitutus perpetuo excludatur. Quod cum Glossa fin. in l. Cum acutissimi cit. & Baldo in c. In presentia cit. n. 18. & aliis affirmat Gomez Tom. 1. Var. cap. 5. n. 34. eâ ductus ratione; quod substitutus à Monasterio perpetuo excludatur, quando ea conditio est expressa, Auth. & cap. 37. cit. ubi ea conditio habetur pro non scripta: cum ergo taciti & expressi eadem vis sit, l. Cum quid 3. ff. Si certum peratur, substitutus à monasterio perpetuo excludatur, sive conditio illa sit expressa, sive tacite subintelligatur.

Sed verisimilius, substitutum non perpetuo excludi, sed professo succedere post mortem ejus naturalem, cum Molina Trañ. 2. de J. & J. disp. 190. n. 35. defendit Sanchez cit. cap. 16. n. 82. quod Auth. & cap. 37. cit. & in iis fundata c.

In presentia cit. dispositio, tanquam à communibus Juris Regulis exorbitans, restringenda, & à casu ejusmodi conditionis expressâ, de quo agit, ad casum quò fictione Juris tacite subintelligitur, non sit extendenda, præsertim; quia, illam ad hunc casum extendendò, contra l. 1. C. de Dote promissa, duplex fictio Juris concurreret in eodem subjecto; una, quâ subaudiretur conditio, Si sine liberis decesserit: altera, quâ pro varietate Opinionum vel Monasterium loco Filii venire intelligeretur, vel conditio illa, sicut favore liberorum pro expressâ, sic Monasterii favore haberetur pro non adjecta.

Unde corrui in contrarium allata ratio; cum enim Juris dispositio fundetur in conditionis expressione, istius solum tacite subintellectâ minor vis erit, quam expressâ, præsertim ad effectum exclusionis substituti, ut cum Curtio juniore in l. Cum quid 3. ff. Si certum per. n. 15. & aliis observat cit. Menoch. Lib. 4. præsumpt. 40. n. 10.

218. Dubium quartò est, an hæres necessarius, v.g. filius, fideicommissò gravatus, Trebellianicæ nomine quartam cum legitima deducere possit. Certum ex dictis est, deduci ab eo posse saltem legitimam. Cum ista etiam Trebellianicam deduci posse, negat Alciatus in l. Cum proponat 21. C. de Pactis & alii apud Clarum §. Testamentum q. 63. n. 1. affirmant autem cum non paucis & primi nominis DD. & viriliter propugnant ex Electoralis nostræ Universitatis Antecessoribus JCTis Fachineus Lib. 5. Controvers. cap. 2. ac Befoldus Delib. Juris ex lib. 35. ff. q. 1. & ex TT. Haunold. Tom. 2. de J. & J. tract. 7. n. 363. permoti autoritate summorum Pontificum Innocentii III. & Gregorii IX. c. Raynutius 16. & c. Raynaldus 18. disertè approbantium sententiam judicis delegati, qui legitimam re-

P p p substitutio

stitutioni non obnoxiam & Trebellianicam deduci posse, pronuntiârat, itaque liberis fideicommissis gravatis perspicue utramque adjudicantium. Ratio utramque adjudicandi fuit imprimis; quod pater, hæreditatis restitutione filium gravans, eum non gravet in legitima; cum hæc tanquam Jure naturali debita sine ullo gravamine relinquenda sit, *l. Quoniam 32. C. de Inoffic. testam.* atque idcirco gravatus esse videatur in solo reliquo, obnoxio restitutioni: de quo quarta Trebellianicæ nomine deducenda est, secundum *Novell. 39. cap. 1.* Deinde; quia non deterior est conditio restitutione gravati filii, qui ferè ad propria bona venit, quam extraneorum, *l. 1. §. 12. ff. de Success. Edict.* quod tamen contingeret, si filius cum legitima non etiam Trebellianicam recuperaret; quia ita ex voluntate testatoris nihil; sed id solum consequeretur, quod ipsi Juris beneficiò debetur, & à testatore non potuit auferri: cum contra quilibet extraneus quartam Trebellianicam ex institutione consequatur. Demum; quia legitima filio Jure Naturæ debetur, ut Filio: Trebellianica, ut Hæredi Fiduciario sive rogato restituere hæreditatem. Quando autem alicui duplex beneficium competit ex diversis causis, utriusque est locus, *l. Quoties 91. ff. de R. J.* neque novum est unum eundemque duplex commodum capere, *l. Tutorem 22. V. Et si ff. de Hæ. que ut indig.* Cur non etiam filius utrumque consequatur?

Neque enim ei adversatur; quòd *cc. cit.* textibus Canonicis liberi fideicommissis gravati fuerint sub conditione, *Si sine liberis decesserint*; quia idem esse, si graventur purè, inde liquet; quòd Apostolica decisio non fundetur in eo; quòd hæreditatem restituere jussi sint sub conditione: sed quod in legitima, tanquam Jure naturali debitâ, non potuerint gra-

vari: Trebellianicam verò deducere quilibet extraneus possit; ac proinde, si id permillum non esset hæredi filio, ipse deterioris conditionis quam extraneus foret: quæ ratio non minus urget, si filius purè, quam si sub conditione gravetur, ut *l. cit.* rectè observat Fachineus.

Atque hæc de Jure Canonico: contra jus Æquitas an ab Imperiali recedat, magna dissenso est inter DD. in utramque prolixâ allegatione Legum, eaque vix litantes; ut omnibus ponderatis Juris Civilis dispositio ambigua remaneat: quod cum contingit, leges interpretationem recipiunt à sacris Canonibus, *arg. n. 1. C. c. Cum ex injuncto 2. de Novis operum.* ut istorum perspicua dispositio in utroque foro sit observanda; quia cum decisione Canonica sublata censeatur Legum obscuritas, & sopita varietas Legistarum, Panormit. *in c. Per venerabilem 13. Qui filii legit. n. 38. Parisius V. 3. Consil. 27. n. 10. & Laiman. in c. Super literis 20. de Rescript. n. 6.* Eandem triusque Juris concordiam persueti dubii Juris optima interpres Consuetudo sive praxis tribunalium, saltem extra Hispaniam, frequens; cum utriusque legitime simul & Trebellianicæ deductionem filio in senatu Parisiensi Pedemontanoque, in Frisicâ Hollandicæque curiis & aliis tribunalibus adjudicari, & celeberrimorum Orbis Scholarum judicio permitti, testatur non pauci apud Gonzalez *in c. Raynmar cit. n. 22.* Unde

Dubium quintò est, an Trebellianicæ deductioni locus etiam sit, quando legitima est semis sive dimidia pars bonorum: sicut fit, cum testator quaternis plures liberos relinquit. Quod cum Baldo & aliis negat Covarruvias *in c. Raynmar cit. §. 1. n. 10. in fine*, eâ ductus ratio, quòd absurdum videatur, ut hæreditatem restituere gravatus ex ea plus consequatur, quam

ent, quam is, cui ea est restituenda: quod hoc casu utriusque deductione eveniret; quia gravatus præter semissem legitimæ nomine deductam, alterius semissem quartam partem Trebellianicæ nomine consequeretur.

Sed verius utriusque detractionem hoc etiam casu cum Cravetta *Consil. 50.* & aliis permittunt Fachineus *Lib. 5. cit. cap. 3.* & Haunold. *cit. tract. 7. n. 376.* quod id evincant textus Canonici & rationes pro Trebellianicæ deductione allata, & eò etiam casu, quò legitima dimidia pars bonorum est, militantes. Neque id absurdum aut ab æquitate alienum videri debet; partim propter favorem, quò liberorum numerum leges profequuntur. *Aut. Novissima C. de Inoffic. testam. & Novell. 18. cap. 1.* eorumque commodo sacri Canones student, c. *Cum haberet 5. De eo, qui duxit in Matrim.* partim verò; quòd ex quinque liberis fideicommissò gravatis, etsi cum legitima Trebellianicam deducant, singuli multò minùs, quàm Fideicommissarius consequantur.

222. Porro deductio Trebellianicæ præter casus, quibus hæreditatem adire institutus & gravatus hæres recusat, aut eam adit per fideicommissarium coactus, cessat Inprimis in fideicommissò relicto causæ Piæ sive, cum hæres gravatus est restitutione faciendæ causæ Piæ: nisi ipse quoque esset causa Piæ; huic enim substituta causa Piæ privilegiò suò ad Trebellianicæ deductionem impediendam uti nequit: sed Jure communi eam permittere stare cogitur, *Barri de Testat. & intest. Lib. 1. Tit. 7. n. 8.* Deinde, si ejus detractionem testator prohibuerit, Idem *Tit. 8. à n. 1.* Demum in omnibus Testamentis, in quibus Falcidia, etiam Trebellianicæ deductionem cessare, cum Tholof. *Synag. Lib. 42. cap. 31. n. 18. idem cit. Tit. 7. n. 13. ait.*

ARTICULUS XI.

De Testamenti Resolutione.

SUMMARIUM.

223. Testamentum viâ Juris, vel Homini adiniculo infirmatur.
224. Viâ Juris rumpitur, irritatur, vel destituitur.
225. Rumpitur I. Agnatione posthumi præteriti,
226. Etiam quoad legata:
227. Nisi hæc causæ Piæ quantitate moderatâ,
228. Vel ad Conscientiam exonerandam sint relicta.
229. II. Arrogatione, vel alicujus descendenti adoptione:
230. Quâ non rumpitur testamentum Pium.
231. III. Voluntate testatoris, id rescindenti, delenti, cancellanti:
232. Id se valere nolle declaranti,
233. Vel conscientis aliud testamentum:
234. Quòd serè non rumpitur testamentum Pium:
235. Licet istò plerumque rumpatur quodvis Prophanum.
236. Irritatur testamentum diminutione capitis testatoris:
237. Non etiam istius furore, surditate, prodigalitate superveniente.
238. Statu etiam recuperatò testamentum irritatum capite minorum:
239. Uti & captorum ab hostibus consequitur effectum.
240. Professione Religionis testamentum rumpi vel irritari, asserentium,
241. Et negantium vera Opinio.
242. Professio nec Agnationem,

F p p 2

243. Nee